บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

2.1 แนวคิด และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวความคิดที่เกี่ยวกับการบริหารภาษีอากร

แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารภาษีอากร ปรากฏในหนังสือสรรพากรสาส์น ฉบับประจำเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2538 มีใจความสำคัญพอสรุปได้ดังนี้ คือ การบริหารภาษีอากรมีหลักอยู่ 2 ประการได้แก่ (สุรใจ ศิรินุพงศ์, 2538:17-23)

1. ผู้บริหารภาษีอากรมีหน้าที่ จัดเก็บภาษีตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในกฎหมายภาษีอากร ดังนั้น ปรัชญาในการบริหารภาษีที่ควรจะเป็นก็คือ เพื่อให้มีการจัดเก็บภาษีที่สอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของกฎหมายภาษีอากรให้มากที่สุด จะต้องจัดเก็บภาษีให้เป็นไปอย่างทั่วถึง (equally) เป็นธรรม (fairly) และสม่ำเสมอ (uniformly) ให้มากที่สุด

2. ในการบริหารภาษีควรมีเป้าหมายสำคัญ 2 ด้านคือ

2.1 การพยายามยกระดับความสมัครใจในการเสียภาษี (voluntary compliance) ของประชาชนโดยทั่วไป

2.2 พยายามเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการบริหารงานภายในองค์การ ที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษี

เป้าหมายการบริหารภาษีอากร (ฉันทนา จำนง, 2535: 32) คือการจัดเก็บภาษีให้เป็นไปอย่างทั่วถึงเป็นธรรมและสม่ำเสมอมากที่สุด แนวนโยบายในการบริหารคือ การพยายามยกระดับความสมัครใจในการเสียภาษีของประชาชนโดยทั่วไปและพยายามเพิ่มพูนประสิทธิภาพการบริหารงานภายในของหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร

วิธีการที่ทำให้บรรลุผลตามเป้าหมาย คือจัดระบบให้มีการติดตามให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีที่ไม่ยื่นแบบแสดงรายการได้ทันท่วงที มีการตรวจสอบครอบคลุมกว้างขวาง มีหลักเกณฑ์การลงโทษที่เหมาะสม ประกอบกับต้องมีมาตรการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีเป็นปัจจัยเสริมด้วย โดยจะต้องแยกระบบการบริหารการจัดเก็บออกเป็นประเภทอย่างชัดเจน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2.1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการวัดผลการบริหาร

ในการบริหารงานขององค์กร ต้องมีการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน เพื่อให้องค์กรสามารถจัดการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติต้องดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การวัดความสำเร็จของผลการดำเนินงานจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงซึ่งเรียกว่าเป็นการควบคุมด้วยการบริหาร ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน คือ (กรมสรรพากร, 2541)

1. การกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและเป็นมาตรฐานที่สามารถวัดได้

1.1 ต้องมีการวัดผลโดยการเปรียบเทียบและเป็นมาตรฐานที่สามารถวัดได้ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานต้องมีการรวบรวม วิเคราะห์ เปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้

1.2 การแก้ไขหลังการเปรียบเทียบกับมาตรฐานแล้ว อาจต้องมีการแก้ไขวิธีการระเบียบวิธีปฏิบัติงานหรือมีการปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานที่วางไว้ โดยมาตรฐานที่กำหนดไว้อาจเป็นสิ่งที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ในบางโอกาสจึงทำให้ไม่เกิดผลสำเร็จของงานได้อย่างที่ต้องการ

2.1.3 แนวความคิดที่เกี่ยวกับหลักความเสมอภาคหรือหลักความยุติธรรมในการเสียภาษี

ความเสมอภาคหรือความยุติธรรมในการเก็บภาษีนั้นคือหัวใจของระบบภาษีที่ดี ความยุติธรรมหรือความเสมอภาคสามารถแบ่งแยกการพิจารณาออกเป็นสองส่วนคือ (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2543: 148-152)

1. ความเสมอภาคในทางทฤษฎี แบ่งออกเป็นสองหลักใหญ่ด้วยกันคือ

1.1 หลักของความเป็นธรรมโดยสมบูรณ์ (principle of absolute equity) ซึ่งจะวัดความเป็นธรรมในการเสียภาษีของประชาชนทุกคนในรูปของตัวเงิน โดยกล่าวว่าผู้เสียภาษีทุกคนควรจะต้องเสียภาษีเป็นจำนวนเงินที่เท่ากันกล่าวคือภาระค่าใช้จ่ายของรัฐบาลนั้นควรจะต้องกระจายแก่ผู้เสียภาษีทุกคนในจำนวนที่เท่ากัน ความเสมอภาคหรือความเป็นธรรมตามหลัก absolute equity นั้นจะใช้ได้ต่อเมื่อผู้เสียภาษีทุกคนมีฐานะทางเศรษฐกิจเหมือนกัน และรู้จำนวนผู้เสียภาษีที่แน่นอน ซึ่งอาจทำได้ง่ายโดยการนำรายจ่ายของรัฐบาลเป็นตัวตั้งแล้วหารด้วยจำนวนผู้เสียภาษีทุกคนแล้วเก็บภาษีในแบบของการเหมาจ่าย (lump-sum taxes) เช่นภาษีรัชชูปการ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในทางเป็นจริงแล้วฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละคนไม่เท่ากัน ดังนั้นหลักความยุติธรรมโดยสมบูรณ์จึงไม่อาจใช้ได้ในทางปฏิบัติ เพราะจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม

1.2 หลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ (modified equity principles) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 หลัก ประกอบด้วย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

1.2.1 การเก็บภาษีตามหลักผลประโยชน์ที่ได้รับ (the benefit principle) โดยผู้ที่ได้รับส่วนของประโยชน์จากบริการใดของรัฐ จะต้องเป็นผู้เสียภาษีเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตการนั้นตามสัดส่วนของผลประโยชน์ที่ตนได้รับ

1.2.2 การเก็บภาษีตามหลักความสามารถในการเสียภาษี (the ability to pay principle) ซึ่งจะวัดความเสมอภาคในการเสียภาษีโดยการใช้การเสียสละความพึงพอใจ (sacrifice of utility) ของผู้เสียภาษีเป็นเครื่องวัด

1.2.2 ความเสมอภาคในทางปฏิบัติ

ความยุติธรรมในการจัดเก็บภาษีนั้น นอกจากจะพิจารณาหลักเกณฑ์ตามทฤษฎีต่าง ๆ แล้ว จะต้องพิจารณาความยุติธรรมที่เกิดจากการปฏิบัติการจัดเก็บภาษีด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าการจัดเก็บภาษีที่ไม่ทั่วถึงหรือมีการเลือกปฏิบัติในการจัดเก็บภาษี จะก่อให้เกิดความความไม่เป็นธรรมในหมู่ผู้เสียภาษี ซึ่งการบริหารจัดเก็บภาษีที่จะก่อให้เกิดความยุติธรรมนั้น จะต้องมีเจ้าหน้าที่เก็บภาษีที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีประสิทธิภาพ สามารถทำการจัดเก็บภาษีตามที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างทั่วถึงและไม่มีการเลือกปฏิบัติ โดยพยายามป้องกันมิให้มีการหลบเลี่ยงภาษีโดยไม่ผิดกฎหมาย (tax avoidance) และสามารถป้องกันและปราบปรามผู้หนีภาษี (tax evasion) อย่างได้ผล

4. แนวปฏิบัติการสำรวจสถานประกอบการตามระบบงานสำรวจ โดยสำนักมาตรฐานกรรมวิธีภาษี กรมสรรพากร ได้กำหนดขึ้นเพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับระบบงานสำรวจใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยรายละเอียดและขั้นตอนการปฏิบัติงานดังนี้ (กรมสรรพากร. สำนักมาตรฐานกรรมวิธีภาษี, 2544)

1. ขอบเขตการปฏิบัติงาน

การสำรวจต้องไม่ซ้ำรายในปีงบประมาณ เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีข้อมูลเปลี่ยนแปลงไปซึ่งจะต้องดำเนินการสำรวจใหม่ โดยกำหนดการสำรวจออกเป็น

1.1 การสำรวจพื้นที่เป้าหมาย

1.2 การสำรวจรายเป้าหมาย

1.3 การติดตามนิติบุคคลตั้งใหม่

2. การปฏิบัติงาน

2.1 ให้จัดตั้งทีมบริหารการสำรวจ มีเจ้าหน้าที่ระดับ 7 เป็นหัวหน้าทีมงาน ในกรณีจำเป็นอาจใช้เจ้าหน้าที่ระดับ 6 เป็นหัวหน้าทีมงานพร้อมทั้งคัดเลือกเจ้าหน้าที่ประมาณ 5 คน ปฏิบัติงาน ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2.2 ทีมสำรวจประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สำรวจประจำสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา

3. หน้าที่ทีมบริหารการสำรวจ

3.1 กำหนดแผนการปฏิบัติงานสำรวจเฉพาะรายบุคคลธรรมดา ที่ยังมิได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของทีมกำกับดูแล ในพื้นที่เป้าหมายร่วมกับสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาล่วงหน้าเป็นรายเดือนหรือรายไตรมาส และเมื่อได้รับอนุมัติจากสรรพากรพื้นที่ ให้แจ้งสรรพากรพื้นที่สาขาดำเนินการ

3.2 ติดตามข้อมูลของผู้ประกอบการ ทั้งนิติบุคคลและบุคคลธรรมดาจากข้อมูลภายในและข้อมูลภายนอก เพื่อวิเคราะห์ความผิดปกติของข้อมูล และคัดเลือกรายที่มีข้อมูลผิดปกติหรืออยู่ในหลักเกณฑ์ที่เห็นควรสุ่มออกสำรวจส่งให้ทีมสำรวจ เพื่อดูแลสภาพสถานประกอบการเปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์ข้อมูล

3.3 รับเอกสารการสำรวจเพื่อวิเคราะห์ และจัดส่งเอกสารของผู้ประกอบการรายนิติบุคคลและรายบุคคลธรรมดาให้ทีมกำกับดูแล

3.4 รายงานผลการปฏิบัติงานสำรวจ ปัญหาการปฏิบัติงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

4. หน้าที่ทีมสำรวจ

4.1 ดำเนินการสำรวจตามแผนปฏิบัติงานที่ได้รับอนุมัติ

4.2 มีหน้าที่ดูและสภาพของผู้ประกอบการ ทั้งนิติบุคคลและบุคคลธรรมดาในท้องที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงและในกรณีที่เห็นว่ามีการชำระภาษีไม่ตรงกับสภาพข้อเท็จจริงให้รายงานไปยังสรรพากรพื้นที่ด้วยแบบสำรวจ (สำรวจ 4)

4.3 กรณีที่ยังมีการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามประมวลรัษฎากร ให้ออกหนังสือนัดให้ผู้ประกอบการไปพบเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยงานออกเลขประจำตัวผู้เสียภาษีหรือทีมกำกับดูแลแล้วแต่กรณี

4.4 จัดทำสรุปผลการสำรวจ (สำรวจ 6) เป็นรายวันเสนอผู้บังคับบัญชา และส่งทีมบริหารการสำรวจภายใน 3 วันทำการ นับแต่วันที่ออกสำรวจ

5. วิธีการสำรวจ

5.1 ออกสำรวจเป็นสายงานโดยมีอัตรากำลังไม่น้อยกว่าสายงานละ 2 คน และในแต่ละสายงานจะต้องมีเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นข้าราชการเป็นหัวหน้าสายงาน

5.2 ให้เจ้าหน้าที่สำรวจ สำรวจข้อเท็จจริงของผู้ประกอบการที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของทีมกำกับดูแลควบคู่ไปกับการสำรวจพื้นที่เป้าหมาย โดยให้ดูจากสภาพภายนอกและไม่เข้าไปในสถานประกอบการดังกล่าวแต่อย่างใด หรือใช้วิธีการสำรวจในวันเวลาอื่นเพื่อดูข้อเท็จจริงดังกล่าวก็ได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

5.3 เตรียมเอกสารที่ใช้ในการสำรวจ ประกอบด้วย

5.3.1 บัตรประจำตัวข้าราชการและหนังสือนำตัวออกสำรวจ (สำรวจ 3)

5.3.2 แบบสำรวจ (สำรวจ 4)

5.3.3 หนังสือนัดให้ไปพบเจ้าพนักงาน (สำรวจ 5)

5.3.4 แบบพิมพ์เพื่อให้บริการแก่ผู้รับการสำรวจ ซึ่งประทับตรา "สำรวจ" ไว้มุมบนด้านขวา ประกอบด้วย

- แบบ ภ.ง.ด. 90 แบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
- แบบ ภ.ง.ด. 94 แบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปี
- แบบ ภ.พ. 01 แบบคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม
- แบบ ภ.ธ. 01 แบบคำขอจดทะเบียนภาษีธุรกิจเฉพาะ
- แบบ ล.ป.10 คำร้องขอมี/คืนเลขและบัตรประจำตัวผู้เสียภาษี
- แบบ ภ.พ. 09 แบบแจ้งการเปลี่ยนแปลงทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม
- แบบ ภ.ธ. 09 แบบแจ้งการเปลี่ยนแปลงทะเบียนภาษีธุรกิจเฉพาะ
- แบบพิมพ์อื่น ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษีอากร

5.4 ลงชื่อในสมุดสั่งการให้สำรวจก่อนออกสำรวจทุกครั้ง

5.5 แสดงหนังสือนำตัวพร้อมบัตรประจำตัวข้าราชการต่อผู้รับการสำรวจ

5.6 สำรวจการเข้าอยู่ในระบบภาษีอากรของผู้ประกอบการ ดังนี้

5.6.1 ดูบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากรในกรณีที่ไม่มีเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ให้แนะนำผู้ประกอบการและออกหนังสือนัดให้ไปพบเจ้าพนักงาน (สำรวจ 5) ที่หน่วยงานที่รับผิดชอบการออกเลขบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากรภายใน 7 วัน นับแต่วันที่สำรวจพบ

5.6.2 ดูใบทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มและใบทะเบียนภาษีธุรกิจเฉพาะ กรณีมีหน้าที่ต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มหรือภาษีธุรกิจเฉพาะ แต่มิได้จดทะเบียนให้ถูกต้องหรือจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มไม่ตรงกับการประกอบกิจการ ให้แนะนำพร้อมมอบเอกสารที่จำเป็นต้องใช้ในการขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มหรือภาษีธุรกิจเฉพาะแก่ผู้ประกอบการ และออกหนังสือนัดฯ (สำรวจ 5) ให้ไปพบทีมกำกับดูแลภายใน 7 วันนับแต่วันที่สำรวจพบ

5.7 สำรวจสภาพทั่วไปของผู้ประกอบการตามที่พบเห็นจากการสังเกตการณ์ของเจ้าหน้าที่และบันทึกลงไว้ในแบบสำรวจ (สำรวจ 4)

5.8 ในกรณีสำรวจนิติบุคคลตั้งใหม่ ให้ดำเนินการส่งเอกสารที่ไปรษณีย์ส่งกลับคืนสำนักงานแก่ผู้ประกอบการพร้อมตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เช่น ชื่อ ที่อยู่ รวมทั้งให้คำแนะนำการเข้าสู่ระบบภาษีอากรและสำรวจสภาพทั่วไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ต้องปฏิบัติต่อผู้รับการสำรวจอย่างสุภาพ ระมัดระวังไม่ให้เป็นที่เดือดร้อนและขัดขวางการประกอบกิจการของผู้รับการสำรวจ

6. การติดตามผลการสำรวจ

6.1 ทีมกำกับดูแล เมื่อได้รับสำเนาแบบสำรวจ (สำรวจ 4) ให้ใช้เป็นข้อมูลในการติดตามกำกับดูแลผู้ประกอบการอย่างใกล้ชิด

6.2 เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยออกเลขและบัตรประจำตัวผู้เสียภาษี เมื่อได้รับหนังสือนัดให้ไปพบเจ้าพนักงาน (สำรวจ 5) ต้องติดตามให้ผู้ประกอบการมาดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายโดยด่วนทุกราย

6.3 กรณีผู้ประกอบการไม่มาแจ้งจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มหรือภาษีธุรกิจเฉพาะภายในกำหนดเวลานัด ให้ทีมกำกับดูแลติดตามให้ผู้ประกอบการมาดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยด่วนทุกราย

กรณีผู้ประกอบการไม่มาแจ้งเปลี่ยนแปลงประเภทการประกอบกิจการภายในกำหนดเวลานัด ให้ทีมกำกับดูแลทำแบบแจ้งการเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลพร้อมส่งสำเนาแบบสำรวจให้ฝ่ายกรรมวิธีบันทึกแก้ไขรหัสประเภทกิจการให้ถูกต้องภายใน 3 วัน นับแต่วันพ้นกำหนดเวลาและจัดทำหนังสือแจ้งการเปลี่ยนแปลงประเภทกิจการ (สำรวจ 7) แจ้งให้ผู้ประกอบการทราบว่าได้มีการเปลี่ยนประเภทกิจการตามข้อเท็จจริงที่เจ้าหน้าที่สำรวจพบ

5. การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์

ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์อาจเกิดขึ้นใน 2 ลักษณะด้วยกันคือ

1. ต้นทุนแจ้งชัด (explicit costs) คือต้นทุนที่องค์กรต้องจ่ายออกไปในรูปเงินสด (explicit cost) เช่น ค่าจ้าง เงินเดือน ค่าใช้จ่ายในการซื้อวัตถุดิบ ค่าไฟ ค่าน้ำ เป็นต้น

2. ต้นทุนไม่แจ้งชัด (implicit costs) คือต้นทุนที่อยู่ในรูปที่ไม่ใช่เงินสด เช่น ค่าเช่าที่ซึ่งองค์กรไม่ต้องเสียเนื่องจากเป็นเจ้าของสถานที่เอง หรือผู้ประกอบการที่ไม่ได้จ่ายเงินเดือนให้ตัวเอง เป็นต้น ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนนี้เป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนการดำเนินการแต่ไม่ใช่รายการที่เปิดเผยออกมา เพราะองค์กรไม่ได้จ่ายจริง แต่จะต้องนำมาคิดคำนวณด้วยเพื่อแสดงให้เห็นต้นทุนอย่างแท้จริงวิธีการคำนวณต้องอาศัยหลักการคิดค่าเสียโอกาสเพื่อกำหนดต้นทุนของรายการต้นทุนที่ไม่เปิดเผยเหล่านี้

นักเศรษฐศาสตร์สามารถนำวิธีวิเคราะห์ประโยชน์และต้นทุนมาใช้ตัดสินใจในการเลือกโครงการที่ให้ประโยชน์ต่อการลงทุน โดยถ้าประโยชน์ลบด้วยต้นทุนมีค่ามากกว่าศูนย์ก็หมายความว่าเป็นการสมควร ที่จะดำเนินโครงการนั้น (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2542: 100)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2538) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลการออกสำรวจผู้เสียภาษีของของสรรพากรเขตพื้นที่และสรรพากรจังหวัดโดยมีวัตถุประสงค์คือ ประเมินงานสำรวจของกรมสรรพากร ที่มีจุดมุ่งหมายในการดึงผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีให้เข้าสู่ระบบภาษีให้มากขึ้น ว่าคุ้มกับค่าใช้จ่ายในการสำรวจหรือไม่ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจผู้เสียภาษีของกรมสรรพากรในปี 2536 ได้แก่ข้อมูลตามแบบ ส.ร.20 ข้อมูลงบประมาณและบุคคลากร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้มีหน้าที่เสียภาษีร่วมกับเจ้าหน้าที่ของกรมสรรพากร และข้อมูลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของกรมสรรพากร ผลการศึกษาพบว่า การสำรวจการเสียภาษีในปี 2536 มีผลประโยชน์ส่วนเพิ่มเท่ากับ 514.92 ล้านบาท มีผลเสียส่วนเพิ่มเท่ากับ 85.7 ล้านบาท ซึ่งผลประโยชน์ส่วนเพิ่มสูงกว่าผลเสียส่วนเพิ่มเท่ากับ 429.22 ล้านบาท แสดงว่ามีความคุ้มค่าที่จะดำเนินการสำรวจในปีนั้น ส่วนการวิเคราะห์ความไวต่อข้อสรุป (sensitivity analysis) โดยกำหนดค่าผลเสียส่วนเพิ่มที่สำคัญสองค่าคือค่าที่ศึกษาก่อนทำการวิเคราะห์ความไวของโครงการเท่ากับ 85.7 ล้านบาท และกรณีใช้ค่าตามสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุดที่อาจเกิดขึ้นคือ 252.6 ล้านบาท พบว่ายังมีความคุ้มค่าที่จะดำเนินการสำรวจทั้งสองกรณี

สุรเดช สิงห์รีวงศ์ (2545) ได้ศึกษาถึงประสิทธิภาพการตรวจสอบแบบขยายฐานภาษีในเขตท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ (สาขา) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการตรวจสอบและการจัดเก็บภาษีแบบขยายฐานภาษีตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2543-30 กันยายน 2544 โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลจากเอกสารวิชาการของกรมสรรพากรและข้อมูลอื่น ๆ ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมของการบริหารการจัดเก็บภาษีอากรของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ (สาขา) มีการเพิ่มของเม็ดเงินเกี่ยวเนื่องกับการบริหารงานของผู้บริหารและนโยบายการขยายฐานภาษีที่ได้กระทำอย่างต่อเนื่องสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ และผลการวิเคราะห์จากประเภทภาษี พบว่าทุกประเภทที่มีการขยายฐานภาษีไปนั้นมีผลจัดเก็บสูงขึ้นกว่าประมาณการ

พัชราภรณ์ ธนารุณ (2545) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในจังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากเจ้าหน้าที่สรรพากรพร้อมข้อเสนอแนะ และเพื่อศึกษาทัศนคติของผู้เสียภาษีต่อโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยการออกแบบสอบถามบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่สรรพากร และกลุ่มผู้มีเงินได้ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มเจ้าหน้าที่สรรพากรส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้ความเข้าใจในประมวลรัษฎากร (86.2%) ตอบปัญหาเรื่องภาษีอากรได้บางปัญหา (86.2%) และเห็นด้วยกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีทางอินเตอร์เน็ต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

(73.8%) เพราะจะเป็นช่องทางหนึ่งในการปรับปรุงด้านการบริหาร ปัญหาในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะเกิดจากผู้เสียภาษี เนื่องจากไม่ยอมรับหรือแจ้งยอดรายได้ที่แท้จริงและไม่มีความเข้าใจในโครงสร้างภาษีอากรรวมทั้งมีความเห็นว่าวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานสวัสดิการหรือขวัญกำลังใจในการทำงาน การให้ความรู้ความเข้าใจต่อผู้เสียภาษี ความซื่อสัตย์และเที่ยงธรรมของเจ้าหน้าที่ตลอดจนการประชาสัมพันธ์และการให้บริการที่ดีต่อผู้เสียภาษี จะเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากร และเห็นควรให้มีการปรับปรุงการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายให้ครอบคลุมทุกลักษณะกิจการและทุกประเภทเงินได้ เพื่อสร้างความเป็นธรรม ดำเนินการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ให้มากและเพิ่มช่องทางอำนวยความสะดวกในการชำระภาษีให้มากขึ้นเพราะการอำนวยความสะดวกและการให้บริการที่ดีแก่ผู้เสียภาษีเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเสริมสร้างความสมัครใจในการเสียภาษีและสร้างทัศนคติที่ดีต่อกรมสรรพากร สำหรับกลุ่มผู้มีเงินได้ส่วนใหญ่มีความสนใจอยากรู้เรื่องเกี่ยวกับภาษีอากรพอสมควร (61.8%) มีการเสียภาษีเงินได้เป็นประจำทุกปี (71.3%) ส่วนใหญ่เต็มใจที่จะเสียภาษีให้แก่รัฐแต่เห็นว่ากฎหมายภาษีอากรอ่านเข้าใจยากซับซ้อน (73.5%) เสนอให้มีการจัดการศึกษาวิชาภาษีอากรในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา (48.4%) อยากให้มีการบรรยายและให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องภาษีอากรแก่ประชาชนทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงตามกฎหมาย (49.5%) และเห็นว่าความซื่อสัตย์และเที่ยงธรรมของเจ้าหน้าที่ ความเด็ดขาดของบทลงโทษที่ผู้หลีกเลี่ยงภาษีอากร ตลอดจนความสมัครใจในการเสียภาษีของประชาชนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากร เสนอแนะให้ปรับปรุงบุคคลากรในสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงรายให้มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีอัชฌาสัยที่ดีต่อผู้เสียภาษี รวมทั้งพัฒนาปรับปรุงด้านการประชาสัมพันธ์และความรวดเร็วในการให้บริการหาวิธีดำเนินการกับผู้มีเงินได้ที่ยังอยู่นอกระบบ ให้เสียภาษีให้ทั่วถึงเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและมีบทลงโทษที่เด็ดขาด เพื่อแก้ปัญหาการหลบเลี่ยงภาษีอากร ปรับปรุงโครงสร้างภาษีในเรื่องของค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อนและอัตราภาษีให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

วชิรา หล้าประมูล (2546) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้สรรพากรของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ เพื่อศึกษาโครงสร้างภาษีสรรพากรของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงมาตรการภาษีในช่วงเวลาที่ศึกษา เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากรและเพื่อศึกษาประเภทภาษีที่สำคัญที่ทำรายได้ให้สำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิผลการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากรของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ปี 2540 ถึง 2545 ทำการศึกษารายได้หลักคือภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ อากรแสตมป์ และรายได้อื่น โดยใช้ดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีอากรเปรียบเทียบ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

กับประมาณการ ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากรเมื่อเปรียบเทียบกับประมาณการ จัดเก็บได้ต่ำกว่าประมาณการในปีงบประมาณ 2540 – 2543 และสามารถจัดเก็บได้สูงกว่าประมาณการในปี งบประมาณ 2544 - 2545 พิจารณาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเปรียบเทียบกับอัตรากำลังและต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีสรรพากรแล้ว สามารถจัดเก็บภาษีโดยเฉลี่ยได้ 8.079 ล้านบาทต่ออัตรากำลังเจ้าหน้าที่ 1 คน โดยมีต้นทุนจัดเก็บคนละ 2.41 บาท ต่อเงินภาษี 100 บาท

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved